

Intensiveringsmiddelen 2021-2024

In onderstaand overzicht staan de knelpunten waarvoor wij aanvullende middelen beschikbaar stellen. Het betreffen knelpunten die niet binnen bestaande budgetten opgelost kunnen worden of waar dit onwenselijke consequenties heeft. We stellen voor deze knelpunten op te lossen door het beschikbaar stellen van extra beleidsmiddelen hiervoor. We lichten alle punten afzonderlijk toe.

Opgaven	Deel-programma	I/S	2021	2022	2023	2024
1. Schuldhulpverlening	1.2	S	-680	-680	-680	-680
2. Vertraging en gedeeltelijk niet realiseren bezuinigingen DMO	divers	S	-46	-267	-303	-303
3. Problematische jeugdgroepen	4.2	I	-165	-165		
4. WMO overig	4.2	S	265	425	176	-71
WMO volumegroei	4.2	S	-812	-979	-970	-960
WMO beschermd wonen	4.2	S	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
5. Jeugdhulp	4.2	I	-700			
6. Wet Schuldhulpverlening	1.2	S	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
7. Tekort BUIG	1.2	S	-1.500	-1.500	-1.600	-2.000
8. Begeleiding vergunninghouders	1.1	I	-423	-209	-72	
9. School als Wijk	4.1	S	-165	-165	-165	-165
10. Leerplicht	3.1 en 3.2	S	-50	-50	-50	-50
11. Vervanging SW sleutelfunctionarissen	1.1	S		-189	-233	-522
12. Exploitatietekort sportaccommodaties SPUK/BOSA	5.1 en 5.2	S	-46	-46	-46	-46
13. Toekomst ontwikkeling Kardinge	5.1	I	-300			
14. Hogere energielasten sport	5.1	S	-278	-278	-278	-278
15. Capaciteitstekort binnensport	5.1	S	-105	-105	-105	-105
16. Verkeersbesluiten en Verkeersmaatregelen	10.1	S	-80	-80	-80	-80
17. Fietsparkeren	7.1	I	-500	-600	-600	-600
18. Toezicht & Handhaving	divers	S	-863	-863	-863	-863
19. Aanpak gele stenen binnenstad	9.1	S		-37	-37	-37
20. Beheer en onderhoud ecologische structuur	9.3	S	-100	-100	-100	-100
21. Vervangingsinvesteringen Groen en aanvullend groot onderhoud	9.1	I				-360
Vervangingsinvesteringen Groen en aanvullend groot onderhoud	9.1	S	-28	-144	-236	-492
22. Implementatie omgevingswet	8.7	I	-990			
23. Veiligheid en dienstverlening brugbediening	2.2	S	-90	-90	-90	-90
24. Apparaatskosten Wet bodembescherming	9.3	I	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
25. Niet realiseren taakstelling inleenkrachten	12.1	S	-500	-500	-500	-500
26. Niet volledig realiseren taakstelling restwaarde	12.1	S	-109	-109	-109	-109
27. Herindelingseffect DMO	4.1	I	-108			
Herindelingseffect DMO	4.2	S	-476	-476	-476	-476
28. Vereenvoudiging financiële administratie	14.1	I	-153	-153	-77	
29. Financiering datawarehouse	14.1	I	-158	-158	-142	-125
30. Formatie functioneel beheer	14.1	I	-333	-333	-317	-300
31. Onderhoudskosten software	14.1	S	-600	-600	-600	-600
32. Huisvesting huur Tromphuis	14.1	S	-22	-132	-132	-132
33. Inzet extra leidinggevende laag Sport050	5.1	I	-175			

Inzet extra leidinggevende laag Sport050	14.1	I	-48			
34. Cybercrime en interstatelijke dreigingen	10.3	S	-86	-86	-86	-86
Cybercrime en interstatelijke dreigingen	14.1	S	-14	-14	-14	-14
35. Vrijval herindelingsbudget weerstandsvermogen	12.1	I	-218	-1.644		
Vrijval herindelingsbudget weerstandsvermogen	12.1	I	218	1.644		
36. Niet realiseren hervormingen begroting 2020						
- AOW-uitstroom	divers	S				406
- Beheer en onderhoud (BGR2020, nr. 40)	9.1	S	-23	-23	-23	-23
- Duurzame energieopwekking (BGR2020, nr. 38)	8.4	S		-1.000	-1.000	-1.000
- Sport (BGR2020, nr. 24)	5.1	S	-60	-60	-60	-60
- Optimalisatie panden (BGR2020, nr. 66)	14.1	S	-100	-100	-100	-100
- Vrijval compensatieregeling (BGR2020, nr. 63)	13.1	S	-209	-140		
37. Generatiepact	12.1.	S	-490	-445	-370	-390
38. Optimale structuur DMO	divers	S	-450	-450	-450	-450
39. Toekomst Drafbaan	5.1	I	-90			
40. Stijgende kosten bedrijfsvoering SPOT	6.1	S	-185	-185	-185	-185
41. Plankosten Nieuwbouw Oosterpoort	6.1	I	-450			
42. Openbare ruimte Treslinghuislocatie	8.7	S	-14	-14	-14	-14
43. Uitstel invoering reclamebelasting	13.1	I	-150			
44. Uitvoeringskosten Inkomensdienstverlening	1.2	I	-1.140			
45. Uitvoeringskosten Werk & Participatie	1.1	I	-1.300			
46. Niet volledig realiseren taakstelling OOV	10.1	S	-150	-150	-150	150
47. Kostentoedeling materieel openbare ruimte	9.1	S	-332	-332	-332	-332
48. Veiligheidsregio Groningen - pensioenvoorziening	10.4	I	-1.149	-1.149	-1.149	-677
49. Tekort ICT faciliteiten	14.1	I	-300			
50. Tekort WIJ organisatie	4.2	I	-400			
51. Leniger/flexibeler begroten	12.1	S	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
51. Leniger/flexibeler begroten	13.1	S	2.600	2.600	2.600	2.600
Totaal opgaven			-17.430	-12.731	-12.618	-13.119

1. Schuldhulpverlening

Vanuit incidentele rijksmiddelen is in de afgelopen jaren een deel van de kosten van schuldhulpverlening gedekt. Het gaat hierbij om relatief nieuwe vormen van dienstverlening waarvan we vinden dat deze structureel onderdeel uit moeten maken van het takenpakket van de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn de inzet op vroegsignalering en de afstemming met de WIJ en het vergroten van de financiële zelfredzaamheid onder jongeren via de eurocoach-aanpak. In totaal stellen we vanaf 2021 structureel 680 duizend euro aan aanvullende middelen beschikbaar om de schuldhulpverlening op niveau te houden.

2. Vertraging en gedeeltelijk niet realiseren bezuinigingen DMO

Binnen de DMO is sprake van vertraging bij de realisatie van bezuinigingen:

We houden vanaf 2021 rekening met een besparing van 300 duizend euro op de wettelijke taken die worden uitgevoerd door de GGD. Deze besparing moet worden ingevuld door een kerntakendiscussie bij de GGD. Hierover zal dit najaar door de GGD een besluit worden genomen. We verwachten niet dat de bezuiniging volledig in 2021 kan worden gerealiseerd.

In de begroting 2020 hebben we een taakstelling opgenomen van 100 duizend euro door de GR Meerschap om te vormen naar een ander type organisatie. Het uitwerken van de nieuwe organisatie vergt meer tijd dan voorzien. We verwachten de taakstelling in 2021 niet volledig te realiseren.

In de begroting 2019 is een taakstelling opgenomen die wordt gerealiseerd door het niet volledig doorgeven van de interne loon-prijscompensatie. Voor een deel kan deze bezuiniging worden gerealiseerd.

In de begroting 2019 is vanaf 2021 een taakstelling voor de huisvesting van de WIJ opgenomen van 285 duizend euro, te realiseren door het samenvoegen van WIJ-locaties. Voor 2021 is er een frictiebudget van 100 duizend euro beschikbaar. Door de herhuisvesting van de WIJ centrum locatie naar het Oosterpark wordt vanaf 2021 een besparing van 100 duizend euro gerealiseerd. Na onderzoek is duidelijk geworden dat om de resterende taakstelling te realiseren een frictiekostenbudget van 610 duizend euro nodig is. In de komende periode wordt onderzocht wat de meest passende oplossing is om de taakstelling in te vullen. Vooral snog houden we rekening met een opgave van 85 duizend euro in 2021 en 185 duizend euro structureel vanaf 2022.

Herschikking binnen bestaande budgetten zorgt dat we de vertraging in deze bezuinigingen gedeeltelijk kunnen oplossen. Voor de dan nog resterende opgave stellen we 46 duizend euro beschikbaar in 2021 oplopend tot 303 duizend euro vanaf 2024.

3. Problematische jeugdgroepen

Op basis van ervaringen met problematische jeugdgroepen, signaleren wij bepaalde ontwikkelingen die vragen om een bredere aanpak met inzet van meer jeugdstraatwerkers en jeugd BOA's. We zien onder andere een groei in het aantal en omvang van groepen met forse criminele en gewelddadige gedragingen. Daarnaast zien we dat binnen jeugdgroepen, subgroepen ontstaan die elkaar (met geweld) bestrijden en dat groepen mobieler en ongreepbaarder lijken te worden.

Voor een bredere aanpak is een extra budget van 165 duizend euro nodig voor 2021 en 2022. In de uitwerking van de regio deal wordt ook aandacht geschonken aan problematische wijken en kwetsbare jongeren.

4. WMO

De raming van de zorgkosten in het kader van de WMO hebben betrekking op de door de gemeente gecontracteerde zorg (ZIN) en de verstrekking van persoonsgebonden budgetten. Daarnaast zijn hierin ook de kosten voor huishoudelijke hulp, vervoer- woon en rolvoorzieningen, de meerkostenregeling en de kosten voor collectief vervoer meegenomen.

Ten opzichte van de raming in de begroting 2020 zien we vooral een wijziging door de geraamde volumestijging. In de begroting 2020 hielden we vanaf jaarschijf 2021 geen rekening met een groeiende zorgvraag. Indien we in 2021 rekenen met een volumegroei van 2,5%, leidt dit tot een opgave van 812 duizend euro.

De overige effecten in de raming van de WMO zorgkosten leiden in de jaren 2021-2023 tot een lichte daling van de kosten. Vanaf 2024 slaat dit om in een kleine nadelige afwijking door iets hogere zorgkosten. Ondanks de beperkte afwijking zijn er wel enkele uitschieters. Zo ontstaat een nadeel van ruim 600 duizend euro door een hogere tariefstijging dan waarmee we in de begroting 2020 rekening houden. Daarnaast realiseren we niet alle opgenomen bezuinigingen. Dit leidt tot een structureel nadeel van 498 duizend euro vanaf 2021. Dit betreft o.a. de bezuiniging op WMO-oud (vervoer- woon en rolvoorzieningen).

Er ontstaat een voordeel door het verwerken van het budget uit de septembercirculaire en het terugdraaien van korting op de loon- en prijscompensatie over de zorgbudgetten. In 2021 is dat voordeel 885 duizend euro.

WMO – Beschermd wonen

Er gebeurt heel veel tegelijk op het gebied van Beschermd wonen. De (financiële) verantwoordelijkheid van cliënten verschuift door decentralisatie en woonplaatsbeginsel. De Wlz cliënten gaan uit BW. En er is een nieuw objectief verdeelmodel op basis van instroomcijfers gemaakt. De uitkomsten van dat model zijn nog niet

gepubliceerd, maar moeten straks afgezet worden tegen de huidige kosten minus kosten voor WLZ cliënten. Ook die laatste is nog niet bekend. Ten slotte komen er twee ingroeipaden voor de nieuwe financiering. Al deze wijzigingen maken het voorspellen van het budget en de kosten Beschermd Wonen voor komende jaren lastig.

5. Jeugdhulp

Diverse landelijke en lokale ontwikkelingen hebben invloed op de zorgkosten. Per saldo verwachten we een neutraal effect op de raming van de zorgkosten voor jeugd. Daarmee gaan we ervan uit dat de opgenomen taakstellingen vanaf 2021 voor invoering van ondersteuner jeugd en gezin, de integrale aanpak multiproblematiek en het acceleratiemodel WIJ worden gerealiseerd.

In de begroting is vanaf 2021 ook een structurele taakstelling van 1 miljoen euro opgenomen door het innoveren van de inkoop jeugdhulp. Omdat de nieuwe inkoop is uitgesteld naar 2022, kan de taakstelling in 2021 niet volledig worden gerealiseerd. We verwachten 300 duizend euro te kunnen realiseren door een pilot met een ander bekostigingsmodel op een onderdeel van de jeugdhulp. Daarmee resteert een opgave van 700 duizend euro in 2021.

6. Wet Schuldhulpverlening

Momenteel wordt een wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) voorbereid. Verwachte inwerkingtreding is 1 januari 2021. Hiermee wordt een grondslag gecreëerd om over domeinen heen (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) noodzakelijke gegevens uit te wisselen (integrale aanpak). De gemeente krijgt hierbij een extra taak, namelijk het aanbieden van een intake bij signalen over betalingsachterstanden. Voor de uitvoering van deze taak zijn aanvullende middelen benodigd. Wanneer hieromtrent meer duidelijkheid is komen we hierop terug.

7. Tekort BUIG

Het verwachte tekort op de BUIG is geactualiseerd naar aanleiding van het voorlopig budget 2020. Door een daling van ons aandeel in het macrobudget en een negatieve bijstelling van het macrobudget naar aanleiding van de lagere realisaties van het aantal uitkeringen in 2019 stijgt ons tekort op de BUIG. Voor 2021 wordt een tekort op de BUIG verwacht van 14,1 miljoen euro. Hierbij is rekening gehouden met een bijdrage vanuit de vangnetuitkering en de effecten van het werkprogramma. Ten opzichte van de begroting 2020 betekent dit een extra tekort van 1,5 miljoen euro. Het extra tekort loopt op naar 2,0 miljoen euro vanaf 2024.

8. Begeleiding vergunninghouders

De verwachting is dat we vanaf 2021 een nieuwe opgave krijgen, namelijk de Veranderopgave Inburgering. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor de regie op de uitvoering van de inburgering. We verwachten de extra inzet op de begeleiding vergunninghouders te kunnen dekken uit een nog te ontvangen rijksbijdrage. (Dekking vindt plaats via een verwachte rijksbijdrage, zie hervorming nr. 14).

9. School als Wijk

School als Wijk is een voorziening die zorg draagt voor de uitvoering van de gemeentelijke taken op het terrein van preventie en de wettelijke taken vanuit de WMO, jeugd en participatie in het mbo. Eerder is besloten deze preventieve voorziening in 2020 voor te zetten. Voor structurele borging als provinciale basisvoorziening vanaf 2021 is jaarlijks een aanvullend bedrag van 265 duizend euro nodig. Omdat we van dit bedrag 100 duizend euro kunnen dekken door herschikking van budgetten, resteert een aanvullend bedrag van 165 duizend euro.

10. Leerplicht

De huidige formatie bij het onderdeel leerplicht is niet meer voldoende om de taken volledig en goed uit te voeren. Het werk is qua omvang toegenomen, de problematiek is complexer en de samenwerking met ketenpartners intensiever. Ook vraagt de aanpak problematische jeugdgroepen en de verbinding met de gebiedsteams tijd en aandacht. Voor een goede uitvoering van de taken is structureel 2 fte extra nodig.

Dekking hiervoor wordt gedeeltelijk in bestaande budgetten gevonden. De resterende opgave bedraagt 50 duizend euro vanaf 2021.

11. Vervanging SW-sleutelfunctionarissen

In het beschutte bedrijf worden momenteel circa 47 sleutelfuncties ingevuld door SW-medewerkers. Het betreft medewerkers in de functie van werkleider, begeleider, onderhoudsmedewerker, magazijnmedewerker en ondersteuning personeelszaken. Doordat de oude SW wordt afgebouwd en de nieuwe instroom minder potentieel bevat zullen op termijn voor deze functies géén SW-medewerkers meer beschikbaar zijn. Hierdoor moeten we deze functies ambtelijk invullen. Dit leidt tot hogere kosten. In de periode 2021 – 2025 betreft dit 21 medewerkers. We onderzoeken mogelijkheden om geschikt personeel te vinden in andere gesubsidieerde doelgroepen. Ook de functie van orderbegeleider zal vanaf 2021 uitgebreid worden. Vooralsnog houden we rekening met een opgave vanaf 2022 van 189 duizend euro oplopend naar 522 duizend euro in 2024.

12. Exploitatietekort sportaccommodaties en BOSA-regeling

Sinds 1 januari 2019 heeft de overheid de BTW sportvrijstelling verruimd, waardoor de BTW aftrek voor sportbedrijven is komen te vervallen. Ter compensatie en vervanging van het recht op BTW is voor stichtingen en verenigingen de BOSA-regeling (Stimulering Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties) ingevoerd. Een aantal exploitanten van gesubsidieerde sportaccommodaties geven aan dat zij geen of slechts deels gebruik kunnen maken van deze regeling en dat er hierdoor tekorten ontstaan in de exploitatie. In totaal bedraagt het tekort 46 duizend euro vanaf 2021.

13. Toekomst ontwikkeling Kardinges

Voor het verder uitwerken van het plan van de herontwikkeling van Kardinges is een budget voor plankosten benodigd. De geraamde plankosten bedragen 300 duizend euro in 2021. (Dekking SIF, zie hervorming nr. 9).

14. Hogere energielasten sport

De energiekosten zijn door marktontwikkelingen fors gestegen. Voor een deel kunnen de hogere kosten gedekt worden via de nominale compensatie en het doorberekenen naar de eindgebruiker. Voor een deel lukt dit niet. Het tekort op energielasten gerelateerd aan sport bedraagt 278 duizend euro vanaf 2021.

15. Capaciteitsonderzoek binnensport

Uit het capaciteitsonderzoek dat onlangs is uitgevoerd blijkt dat er op de korte en langere termijn een tekort is aan binnensportcapaciteit. Op korte termijn is dit op te lossen door gebruik te maken van een blaashal. De kosten hiervan bedragen jaarlijks 105 duizend euro. Op basis van nader onderzoek bepalen we wat de opgave is op langere termijn.

16. Verkeersbesluiten en verkeersmaatregelen

Het is een wettelijke taak van de gemeente om verkeersbesluiten te nemen en te adviseren over en het inspecteren en handhaven van tijdelijke verkeersmaatregelen. Vooral door een toename van bouwwerkzaamheden in de gemeente en door de herindeling, zijn de werkzaamheden op dit gebied toegenomen. Hiervoor is 1 fte extra personele capaciteit nodig. Dit leidt tot een structurele opgave van 80 duizend euro structureel vanaf 2021.

17. Fietsparkeren

Wij willen ervoor zorgen dat het voor iedereen prettig verblijven is in onze binnenstad. Daarom is het juist in de binnenstad van belang dat fietsen op de geëigende plek worden gestald. Er zijn daarom extra middelen nodig voor fietsstewards, de handhaving op de maximale parkeerduur en verkeerd gestalde fietsen. Voor fietsstewards zijn incidentele middelen beschikbaar in 2020 en 2021. Verder is voor de handhaving op maximale parkeerduur verspreid over 2 dagen per week en voor handhaving op fout gestalde fietsen in het gebied rond het Forum, de Poelestraat en Peperstraat is voor 2 dagen per week extra inzet nodig.

In de opgaven voor de begroting 2021 houden we rekening met 500 duizend euro in 2021 en 600 duizend euro in 2022 t/m 2024. (Dekking vindt voor 300 duizend euro structureel plaats uit het effect herindeling op leges (zie hervorming nr. 10) en incidenteel voor 200 duizend euro uit verlaging van het plankostenbudget SIF, zie hervorming nr. 11)).

18. Toezicht & Handhaving

Voor de handhaving van het toezicht op c.q. begeleiding van krakers vindt in de driehoek: straf-, privaats- en publiekrecht plaats. Wij zetten in op een stevigere deelname vanuit de gemeente aan de driehoek en stellen daarvoor 150 duizend euro structureel beschikbaar. Daarnaast handhaven we de boa-capaciteit en draaien we de structurele bezuiniging van 263 duizend euro terug. Om op de logistiek van de binnenstad te handhaven stellen we structureel 200 duizend euro beschikbaar voor hardware en beheer/onderhoud. Door inzet van extra capaciteit geven we een impuls op de handhaving van de logistiek binnenstad en de wet Mulder (fout parkeren). Hiervoor stellen we 250 duizend euro vanaf 2021 beschikbaar. De totale inzet op de opgave toezicht en handhaving bedraagt in totaliteit 863 duizend euro vanaf 2021.

19. Aanpak gladheid gele stenen binnenstad

Alle gele stenen in de binnenstad worden vervangen in de periode 2018-2022. Deze operatie vergt – zoals aangegeven in de begroting 2018 – een totale investering van 8,6 miljoen euro. De restant investering in 2022 bedraagt 820 duizend euro (kapitaallasten: 37 duizend euro).

20. Bijsturing beheer en onderhoud ecologische structuur

Jaarlijks worden enkele van onze SES-gebieden (gebieden die in de Stedelijke Ecologische Structuur liggen) gemonitord. Voor de monitoring is jaarlijks 100 duizend euro beschikbaar. Met dit budget is het mogelijk elk jaar gemiddeld 5 SES-gebieden te onderzoeken. Gezien het aantal SES-gebieden kan na circa 10 jaar een gebied voor de tweede keer onderzocht worden. Voor een kortere cyclus en een effectievere monitoring is een groter budget nodig. Met een budget van 200 duizend euro per jaar is een cyclus van 5 jaar naar verwachting haalbaar. Hiermee kunnen we tijdig bijsturen op het beheer wat een positief effect zal hebben op de biodiversiteit.

21. Vervangingsinvesteringen Groen en aanvullend groot onderhoud

Er zijn aanvullende middelen nodig voor het vervangen van bomen (mede als gevolg van ziekte) en speelvoorzieningen in de openbare ruimte. Deze kosten kunnen niet binnen de bestaande onderhoudsmiddelen worden opgevangen. Het meerjaren investeringsprogramma wordt jaarlijks betrokken bij de begrotingsvoorbereiding. We stellen incidenteel 360 duizend euro beschikbaar in 2024. Voor 2021 wordt 28 duizend euro structureel beschikbaar gesteld dat oploopt tot 492 duizend euro in 2024.

22. Implementatie Omgevingswet

Om de implementatie van de Omgevingswet goed en tijdig te laten verlopen zijn aanvullende middelen nodig. De middelen zijn met name nodig voor extra werkzaamheden op het gebied van digitalisering van het archief, digitalisering van werkprocessen en werkzaamheden voor de totstandkoming van het omgevingsplan. We stellen 990 duizend euro beschikbaar in 2021.

23. Veiligheid en dienstverleningsniveau brugbediening

De huidige dienstverlening voor de brugbediening staat onder druk. Dit heeft te maken met aanvullende eisen op het gebied van veiligheid en een tekort op de inhuur van brugoperators. Op dit moment is er sprake van een structurele opgave van 90 duizend euro per jaar.

24. Apparaatskosten Wet bodemsanering

Tot en met 2020 ontvangen we van het Rijk middelen om de wettelijke taken die voortkomen uit Wet bodembescherming uit te kunnen voeren. Dit is geregeld in het 2e Convenant Bodem en Ondergrond 2015-

2020, die is ondertekend door het Rijk, de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen. Voor de uitvoering van de wettelijke taken is 560 duizend euro beschikbaar. Daarnaast is er 140 duizend euro beschikbaar voor wettelijk taken die door de Omgevingsdienst Groningen (ODG) worden uitgevoerd.

Met het aflopen van het convenant in 2020 vervalt ook de dekking van onze uitvoeringskosten en de inzet van de Omgevingsdienst Groningen. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid over middelen die vanuit het Rijk beschikbaar komen. Hierover wordt met de convenantpartijen nog overlegd. Het niet ontvangen van middelen is opgenomen onder de risico's.

25. Niet realiseren taakstelling inleenkrachten

De bezuiniging op de organisatie vullen wij voor een deel in door een aanbestedingsvoordeel op het contract voor inleenkrachten. Het nieuwe contract is op 1 september 2017 ingegaan. De voorgenomen bezuiniging van 800 duizend euro kan niet volledig gerealiseerd. Reden is dat oude inleencontracten zijn gecontinueerd en de inhuurtarieven stijgen. Een bedrag van 500 duizend euro kan niet worden gerealiseerd. Het resterende bedrag kan tot nu toe wel worden gerealiseerd, maar er is wel een kans dat de besparing afneemt.

26. Niet volledig realiseren taakstelling restwaarde

De taakstelling invoering restwaarde maatschappelijk vastgoed bedroeg 1,2 miljoen euro. Uit geactualiseerde berekeningen blijkt dat het voordeel 109 duizend euro lager uitvalt.

27. Herindelingseffect DMO

Vanuit de Herindeling Groningen, Haren, ten Boer zijn in 2019 een aantal personele en materiële budgetten overgeheveld. Bij het opstellen van de rekening 2019 is duidelijk geworden dat een aantal budgetten structureel niet toereikend zijn. Daartegenover staan ook budgetten die niet of nauwelijks gebruikt worden. Per saldo leidt het tot een tekort van 568 duizend euro bij budgetten voor de vorming van WIJ-teams in Haren en Ten Boer en een voordeel van 92 duizend euro op overige budgetten.

Voor de vorming Wij teams haren en ten Boer was circa 2,3 miljoen euro nodig. In de begroting van Haren en ten Boer werd aangegeven welke budgetten daarvoor beschikbaar waren. Achteraf kunnen we constateren dat niet alle budgetten daadwerkelijk beschikbaar waren. Daarnaast is een deel van het personeel van Haren geplaatst bij de gemeente Groningen, terwijl het budget naar de WIJ is gegaan. Uitgangspunt daarbij was deze formatie vanaf 2021 op te nemen binnen de formatie van DMO.

Tot slot hebben we een taakstelling opgenomen van 150 duizend euro die gerealiseerd moet worden door het opzeggen van taken die we afnemen bij de GGD. We verwachten hier frictiekosten van 108 duizend euro in 2021. De totale opgave bedraagt 584 duizend euro in 2021 en 476 duizend euro structureel vanaf 2022.

28. Vereenvoudiging financiële administratie

De huidige financiële administratie van de gemeente Groningen is complex. Dit bemoeilijkt een goede informatievoorziening en de totstandkoming van de P&C cyclus. We willen daarom de financiële administratie vereenvoudigen. Deze vereenvoudiging zal er ook toe bijdragen dat de keuze voor een nieuw systeem minder afhankelijk is van de complexe en Groningen-specifieke inrichting die we nu gebruiken in onze administratie. We willen dit projectmatig aanpakken met een doorlooptijd van 2 tot 3 jaar. De inspanningen die gepleegd moeten worden voor dit project, kunnen niet volledig binnen bestaande personele capaciteit (in de vorm van tijd en kennis) worden uitgevoerd. We stellen 153 duizend euro beschikbaar in 2021 en 2022 en 77 duizend euro in 2023. (Dekking vindt plaats uit inzet van het DOIB, zie hervorming nr. 8).

29. Financiering datawarehouse

Het gemeentelijke datawarehouse is nu zo'n twee en een half jaar in de lucht. Inmiddels zijn al 25 applicaties ontsloten, van waaruit informatie wordt geleverd. Belangrijke bronnen zijn de applicaties die worden gebruikt binnen het sociaal domein (Werk, Inkomen, WMO en Jeugdzorg), maar ook data uit het ruimtelijk domein en de bedrijfsvoering wordt in toenemende mate ontsloten en beschikbaar gesteld. Het is daarmee een belangrijke schakel geworden voor de informatievoorziening binnen de gemeente. We stellen 158 duizend

euro beschikbaar in 2021 aflopend tot 125 duizend euro in 2024. (Dekking vindt plaats uit inzet van het DOIB, zie hervorming nr. 8).

30. Formatie functioneel beheer

De ICT wordt steeds meer ingezet als strategisch middel. De bestaande capaciteit op het gebied van functioneel beheer is vooral gericht op beheer en instandhouding en niet op nieuwe ontwikkelingen. Het gaat bijvoorbeeld om de ontwikkeling van publieke dienstverlening & informatieverstrekking aan onze inwoners. Dit leidt tot een opgave van 333 duizend euro in 2021 en 2022, 317 duizend euro in 2023 en 300 duizend euro in 2024. (Dekking vindt plaats uit inzet van het DOIB, zie hervorming nr. 8).

31. Onderhoudskosten software

Er is sprake van een structureel tekort op de onderhoudskosten van 600 duizend euro. Reden is dat de kosten die leveranciers ons in rekening brengen stijgen en ook het gebruik (volume) toeneemt. Een andere reden is dat we ook na de uitbesteding verantwoordelijk blijven voor bepaalde onderhoudscontracten.

32. Huisvesting huur Tromphuis

Voor de huisvesting van onze medewerkers huren we een pand (Tromphuis). Aangezien er nog geen ruimte is binnen ons eigen kernvastgoed is het noodzakelijk de bestaande situatie te continueren. We blijven kijken naar mogelijkheden om de medewerkers op termijn alsnog binnen ons eigen kernvastgoed te huisvesten. De kosten bedragen 22 duizend euro in 2021 en 132 duizend euro vanaf 2022.

33. Inzet extra leidinggevende laag binnen Sport050

Na een reorganisatie in 2016 waarbij Sport050 is teruggegaan van 14 naar 6 leidinggevenden merken we in de praktijk dat er te weinig sturing aanwezig is om de dagelijkse gang van zaken goed te laten verlopen. De dienstverlening staat hierdoor onder druk. Voor verbetering van de dienstverlening is het noodzakelijk drie extra leidinggevenden (in deeltijd) aan te stellen. We stellen 223 duizend euro beschikbaar in 2021. (Dekking vindt plaats uit inzet van het DOIB, zie hervorming nr. 8).

34. Cybercrime en interstatelijke dreigingen

De totale digitalisering van gegevens en communicatie door bedrijven en individuen maakt hen kwetsbaar voor cybercriminaliteit, cyberaanvallen, alsook voor sabotage en spionage. Voor het voldoende borgen van de aanpak van cybercrime binnen het domein veiligheid is aanvullende capaciteit en werkbudget van structureel 100 duizend euro nodig. (Dekking vindt plaats uit inzet van het DOIB, zie hervorming nr. 8).

35. Vrijval herindelingsbudget inzetten voor weerstandsvermogen

Vanuit het gemeentefonds wordt over een periode van vijf jaar (2008-2022) een vergoeding ontvangen voor kosten gerelateerd aan de herindeling. Het programma Herindeling is in 2019 beëindigd. Het verwachte overschot van circa 1,9 miljoen euro wordt toegevoegd aan de algemene reserve ter versterking van het weerstandsvermogen.

36. Niet realiseren hervormingen begroting 2020

Bij de begroting 2020 zijn hervormingsmaatregelen vastgesteld. Een aantal bezuinigingsmaatregelen zijn niet/ zeer moeilijk te realiseren. Het betreft hervormingen op het gebied van sport, duurzame energieopwekking, beheer en onderhoud, vrijval compensatieregeling OZB en optimalisatie gebruik panden. Het niet realiseren van de hervormingen kan vanaf 2024 gedeeltelijk worden gedekt uit de besparing op AOW-uitstroom.

37. Generatiepact

Het Generatiepact 2019 van de gemeente Groningen is een regeling waarbij medewerkers van 60 jaar en ouder een stapje terug doen, zodat er ruimte komt om jonge medewerkers aan te trekken. Het generatiepact voor

medewerkers tot en met schaal 7 loopt tot 1 januari 2022 en voor medewerkers in schaal 8 tot 1 januari 2021 (na verlenging met ingang van 1 januari 2020). De mogelijkheden in 2021 en verder worden nader uitgewerkt door een vertegenwoordiging vanuit de werkgever en de bonden.

Ook wordt in het kader van een nieuwe CAO mogelijk een landelijk bindende afspraak gemaakt over een Generatiepact. Het Generatiepact leidt tot extra kosten van 490 duizend euro in 2021 aflopend tot 390 duizend euro in 2024.

38. Optimale structuur DMO

Groningen kent grote inhoudelijke opgaven. Dat vraagt een andere manier van werken in een speelveld met uiteenlopende partners. Daarbij kent Groningen grote en toenemende tekorten op de zorgportefeuilles, die om een goede aanpak vragen. De eerste jaren na de decentralisaties in 2015 is hard gewerkt aan de transitie in het sociaal domein. Dat is overwegend goed gelukt. De basis bestuurlijke dienstverlening (going-concern) is redelijk op orde. Met de aanpak versnelling transformatie kosten, sociaal domein in control is geïnvesteerd in de inhoudelijke versnelling. Deze is nodig om de ingeboekte taakstellingen te realiseren.

Het versnellen van de transformatie vraagt echter meer. We hebben daarom een extern adviseur gevraagd te onderzoeken hoe de directie Maatschappelijke Ontwikkeling er uit moet zien om de komende 5 jaar effectief te zijn. Het onderzoek bevindt zich momenteel in een afrondende fase. De belangrijkste uitkomsten uit het onderzoek zijn:

- De kernopgave is hoe DMO de slag maakt naar programma gestuurd werken, opgaven operationaliseren en resultaten boeken;
- Dominante patronen in de organisatie belemmeren DMO de stap naar de gewenste collectieve taakvolwassen rol richting bestuur en stad.

Zowel in capaciteit als in vaardigheden is extra verander- en implementatiekracht nodig. Hiervoor is een investering nodig op vier gebieden:

1. Een collectief ontwikkeltraject voor medewerkers én management van DMO
2. Een steunorganisatie om het collectief ontwikkelen echt te realiseren
3. Aanpassing van bestaande rollen en functies
4. Enkele nieuwe rollen en nieuwe functies

Voor de benodigde investering in de organisatie stellen we 450 duizend euro beschikbaar vanaf 2021.

39. Toekomst drafbaan

We beraden ons op het toekomstig gebruik van de Drafbaan. Dit in relatie tot ontwikkeling visie stadspark . Inzet is de ontwikkeling van een (top)evenemententerrein met een breed aansprekende, internationale programmering. Voor de uitwerking van toekomstscenario's is een projectbudget nodig voor de inzet van een projectleider en het doen van (extern) onderzoek. We stellen in 2021 hiervoor 90 duizend euro beschikbaar.

40. Stijgende kosten bedrijfsvoering SPOT

Bij SPOT is op een aantal terreinen sprake van kostenstijgingen die niet op te vangen zijn vanuit de reguliere nominale compensatie. Dit betreft onder andere kostenstijgingen door de Wet Arbeidsmarkt in Balans. We stellen hiervoor 185 duizend euro beschikbaar vanaf 2021.

41. Plankosten nieuwbouw Oosterpoort

Voor de tweede fase van de verkenning naar een nieuw muziekcentrum is opdracht gegeven tot het opstellen van een business case. De business case is bedoeld om de kosten van een nieuw muziekcentrum af te wegen tegen de baten rekening houdend met de kansen en risico's, zodat een besluit kan worden genomen over het starten van het project. Indien positief wordt besloten over de business case en uiteindelijk de nieuwbouw dan is aanvullend budget nodig voor plankosten. Voor 2021 stellen we 450 duizend euro beschikbaar voor de plankosten (dekking SIF, zie hervorming nr.9).

42. Openbare ruimte Treslinghuislocatie

Op dit moment wordt gewerkt aan de afronding van het plan voor de invulling van de Treslinghuis-locatie. Het benodigde budget voor de bouw van de school en de inrichting van het schoolplein is verstrekt. Voor de inrichting van de openbare ruimte, de aanleg van een 'zoem & vroem' strook en de versterking van de relatie tussen de Treslinghuis locatie en de Oosterpark zijn nog aanvullende middelen benodigd. De geschatte kosten bedragen circa 330 duizend euro, wat leidt tot een structurele kapitaallast van 14 duizend euro.

43. Uitstel invoering reclamebelasting

In de begroting 2019 is uitgegaan van de invoering van de reclamebelasting vanaf 1 januari 2021. In verband met de Coronacrisis wordt voorgesteld de invoering uit te stellen tot 1 januari 2022. De derving van inkomsten bedraagt 150 duizend euro in 2021.

44. Uitvoeringskosten inkomensdienstverlening

Als gevolg van de Coronacrisis verwachten we een toename van het aantal bijstandsuitkeringen. De capaciteit om de inkomensdienstverlening neemt hierdoor ook navenant toe. We stellen daarom 1.140 duizend euro beschikbaar voor de uitvoeringskosten in 2021. (Bij de hervormingen is bij maatregel 12 opgenomen dat deze opgave wordt gedekt uit voorbeslag van het rekeningresultaat 2020).

45. Uitvoeringskosten Werk & Participatie

We proberen het aantal mensen in een uitkeringssituatie zo snel mogelijk weer aan het werk te helpen. Aangezien het aantal bijstandsuitkeringen als gevolg van de Coronacrisis snel toeneemt leidt dit ook tot extra capaciteitsdruk bij Participatie. We stellen daarom hiervoor 1,3 miljoen euro beschikbaar in 2021. (Bij de hervormingen is bij maatregel 13 opgenomen dat deze opgave wordt gedekt uit het voorbeslag op middelen die naar verwachting via de rijkscompensatie corona beschikbaar komen).

46. Niet volledig realiseren taakstelling OOV

Bij de begroting 2019 is een besparing op OOV ingeboekt van 300 duizend euro. De OOV budgetten zijn zeer beperkt beïnvloedbaar en onze inschatting is dat 150 duizend euro van de besparing niet gerealiseerd kan worden.

47. Kostentoedeling materieel openbare ruimte

De bestaande verdeelsleutels voor toerekening van de kosten van materieel waren sterk verouderd. Op basis van de nieuwe toerekening kan er minder worden toegerekend aan tarieven. Dit betekent een nadeel van 322 duizend euro vanaf 2021.

48. Veiligheidsregio Groningen – pensioenvoorziening

De Veiligheidsregio Groningen (VRG) heeft in de jaarrekening 2019 een voorziening op moeten nemen in verband met FLO-overgangsrecht. Dit heeft geleid tot een negatief eigen vermogen. Op basis van de wet- en regelgeving dient dit eigen vermogen te worden weggewerkt. We stellen 1,149 miljoen euro beschikbaar in 2021 t/m 2023 en 677 duizend euro in 2024.

49. Tekort ICT faciliteiten

Als gevolg van de Corona crisis zien we een aanzienlijke stijging van de uitgifte van ICT middelen. Deze worden nu – naast de al beschikbare middelen – extra ingezet om vooral thuis effectief te kunnen werken. Daarnaast worden binnen de gemeente voorzieningen gerealiseerd om vanuit de interne vergaderzalen modernere en betere vergaderfaciliteiten (videoconferencing binnen de vergaderzalen) aan de gebruikers te bieden. We stellen 300 duizend euro in 2021 beschikbaar.

50. Tekort WIJ organisatie

WIJ Groningen heeft aangegeven naar verwachting uit te komen op een tekort in hun begroting voor 2021. Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de ontwikkeling van de personele lasten bij WIJ Groningen hoger is dan de door ons beschikbaar gestelde loon- en prijscompensatie. Door WIJ Groningen worden een aantal knelpunten zelf opgelost. Wij stellen in 2021 voor dit tekort 400 duizend euro beschikbaar. (Dekking vindt plaats uit de reserve accres instellingen, zie hervorming nr. 7).

51. Leniger/flexibeler begroten

In de begroting 2020 is aangegeven dat we door leniger en flexibeler te begroting een besparing van 5 miljoen willen realiseren. Voor 1,6 miljoen wordt dit gerealiseerd door het ramen van de verwachte onderuitputting van het BTW compensatiefonds. Bij de begroting 2020 hebben we ervoor gekozen om de OZB-opbrengst te laten stijgen met de verwachte WOZ-waardestijging. De WOZ-waarde is echter nog sterker gestegen dan was ingeschat. Hierdoor is de geraamde ontwikkeling van de OZB-opbrengsten structureel 1,0 miljoen euro hoger.

Hervormingen 2021-2024

Voor de begroting 2021-2024 hebben wij aanvullende bezuinigingsmaatregelen en hervormingen in beeld gebracht. De verdeling van de maatregelen 2021-2024 is in onderstaande tabel opgenomen. Vervolgens is per dekkingsbron een toelichting gegeven.

Hervormingen	Deel-programma	I/S	2021	2022	2023	2024
1. Onderwijshuisvesting	3.1	S	600	600	600	600
2. Parkeerbedrijf	7.4	S	1.700	1.700	1.700	1.700
3. Basisontwikkelprogramma	3.1	S	150	150	150	150
4. Vrijval kapitaallasten	2.3	S	200	200	200	200
5. Spaardeel riolering	13.1	S	1.100	1.632	1.632	1.632
6. Vrijval afrekening Transferium Hoogkerk	7.4	I	1.000			
7. Reserve accres instellingen	divers	I	2.000			
Accres instellingen	divers	S	400	400	400	400
8. Inzet DOIB	12.1 en 14.1	I	723	500	500	500
9. Inzet plankosten SIF voor Kardingse en Oosterpoort	8.1	I	750			
10. Effect herindeling op leges	14.1	S	300	300	300	300
11. Fietsparkeren uit SIF	8.1	I	200			
12. Uitvoeringskosten IDV uit voorbeslag 2020	12.1	I	1.140			
13. Verwachte compensatie Rijk Werk & Participatie	12.1	I	1.300			
14. Begeleiding vergunninghouders	1.1	I	423	209	72	
			11.986	5.691	5.554	5.482

1. Onderwijshuisvesting

De (financiële) opgave voor onderwijshuisvesting, zoals vastgelegd in het IHP is groot. Met een financieel sturingsmodel hebben we in het afgelopen jaar goede stappen gezet om beter inzicht te krijgen in het financiële beeld van onderwijshuisvesting en de gevolgen van investeringsbeslissingen voor het budget onderwijshuisvesting. Het model zal verder worden verbeterd en de parameters geëvalueerd op juistheid. Het beeld dat we nu hebben laat zien dat een bedrag van 600 duizend euro per jaar kan vrijvallen ten gunste van de algemene middelen zonder nu in te leveren op onze ambities. Belangrijk wel is dat er in de collegeperiodes 2026 en verder opnieuw besloten moet worden over het toevoegen van structurele middelen willen we het IHP in haar volle omvang kunnen blijven uitvoeren en een start maken met de opgave voor gymlokalen.

2. Parkeerbedrijf

De opbrengsten van het parkeerbedrijf worden nu gepresenteerd als resultaat bij de rekening en niet vooraf begroot. Door deze opbrengsten vanaf 2021 structureel te begroten creëren we ruimte in de begroting. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat door het verder 'uitrollen' van de parkeervergunningen in de gemeente we invloed kunnen uitoefenen op het gebruik van parkeergarages en straatparkeren. We stellen voor de meeropbrengsten te begroten voor een bedrag van 1,7 miljoen euro.

3. Basisontwikkelprogramma

Door de verhoging van de Rijksbijdrage voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) kan een groter deel van de peuteropvang daaruit gefinancierd worden. Hierdoor kan van het budget basisontwikkelprogramma 150 duizend euro vrijvallen.

4. Vrijval kapitaallasten

We constateren dat er jaarlijks sprake is van, incidentele, vrijval van kapitaallasten/ruilmiddelen. Ook zien we dat de omvang daarvan een wisselvallig karakter heeft. Desalniettemin stellen we voor uit te gaan van een jaarlijkse vrijval van 200 duizend euro.

5. Spaardeel riolering

In het spaardeel rioolrecht zit enige ruimte wat we gebruiken om versneld af te schrijven op eerdere investeringen. We zitten nu in een periode met erg lage rente en weinig investeringen maar in de jaren na 2050 gaat het aantal vervangingen fors oplopen omdat de aanleg van de 60-70 er jaren dan aan het einde van de levensduur zit. We schrijven daarom nu versneld af zodat de lasten in de toekomst minder fors op gaan lopen. In 2021 zullen we niet versneld afschrijven op investeringen uit eerdere jaren. Hierdoor zal de opbrengst uit de rioolheffing dalen met 1,632 miljoen euro. De OZB-opbrengsten verhogen we vanaf 2021 gelijktijdig met 1,632 miljoen euro zodat de woonlasten per saldo gelijk blijven.

We zetten in 2021 hiervan 532 duizend euro in voor de besparing afvalstoffenheffing (begroting 2020, maatregel 60). Een brede en zorgvuldige afweging van de bezuinigingsmogelijkheden vergt tijd waardoor de besparing 2021 niet gerealiseerd kan worden.

6. Vrijval afrekening Transferium Hoogkerk

Uit de nacalculatie van het Transferium Hoogkerk blijkt een meevaller te resulteren van 1 miljoen euro. We betrekken deze vrijval bij de dekkingsbronnen voor 2021.

7. (Reserve) accres instellingen

Subsidies aan instellingen worden geïndexeerd met de loon- en prijscompensatie van 2 jaarschijven terug (in 2021 ontvangen instellingen de loon-prijsindexatie over 2019). De gedachte hierachter is dat instellingen zekerheid hebben over de compensatie die ze ontvangen. Loon- en prijscompensatie kan namelijk in de loop van het jaar en in het jaar daarna nog worden aangepast. Na 2 jaar is de loon- en prijscompensatie definitief. Door te werken met de loon- en prijscompensatie van 2 jaarschijven terug, worden instellingen dus niet meer geconfronteerd met aanpassingen. Omdat de loon- en prijscompensatie aan instellingen niet synchroon loopt met de loon- en prijscompensatie aan de directie, wordt gewerkt met een *reserve accres instellingen*. Dat kun je zien als een spaarrekening dat we gebruiken voor de compensatie van prijs- en loonindexatie bij gesubsidieerde instellingen. Alle mutaties in de loonprijscompensatie lopen via de reserve.

We zien dat het saldo van de reserve geleidelijk oploopt. We hebben daarom geanalyseerd welke budgetten beschikbaar zijn voor de loon- en prijscompensatie en welke budgetten nodig zijn voor indexering van de subsidiebudgetten. Op basis van de analyse stellen we voor incidenteel 2 miljoen euro vrij te laten vallen uit de reserve accres instellingen en structureel 400 duizend euro uit de ruimte in budgetten.

8. Inzet DOIB

In de begroting is een jaarlijks een budget beschikbaar voor financiering voor concernbrede initiatieven voor vernieuwing en verbetering van de organisatie op het gebied van dienstverlening en bedrijfsvoering (DOIB). De financiële realisatie van het DOIB-budget laat zien dat er jaarlijks sprake is van onderbesteding. We zetten daarom 723 duizend euro van het DOIB-budget in voor 2021 en in 2022 t/m 2024 zetten we 500 duizend euro in.

9. Inzet SIF - plankosten Kardinges en Oosterpoort

Voor de ontwikkeling van de Oosterpoort en Kardinges worden plankosten gemaakt. Bij opgave 13 (Kardinges) stellen we 300 duizend euro beschikbaar en bij opgave 41 (Oosterpoort) stellen we 450 duizend euro beschikbaar vanuit het SIF.

10. Effect herindeling op leges

Een deel van de personele lasten van voormalige medewerkers van Haren en Ten Boer werden tot dit moment nog ten onrechte niet toegerekend aan de leges. Wanneer we deze personele inzet op leges inzetten ontstaat een vrijval van 300 duizend euro per jaar.

11. Fietsparkeren uit SIF

Voor opgave 17 (fietsparkeren) kan voor 2021 200 duizend euro worden gedekt uit het SIF.

12. Uitvoeringskosten IDV uit voorbeslag 2020

We worden op dit moment geconfronteerd met een grote instroom in de bijstand en we verwachten dat deze in 2020 en 2021 doorzet. Om deze extra instroom op te kunnen vangen moeten we extra capaciteit inzetten. We hebben deze extra inzet geschat op 1,140 miljoen euro. We stellen voor deze kosten te dekken met een voorbeslag op het rekeningresultaat 2020.

13. Verwachte compensatie Rijk: Werk & Participatie

In het steun en herstelpakket voor economie en arbeidsmarkt heeft het kabinet ook middelen opgenomen om de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden op peil te houden. Hieronder valt ook de ondersteuning van mensen die hun baan zijn kwijtgeraakt en weer de stap naar ander werk moeten maken. Onze inschatting is dat de extra kosten in 2021 voor werk & participatie neerkomen op 1,3 miljoen euro. Hiervoor stellen we aanvullende middelen beschikbaar. Dekking vindt plaats vanuit de middelen die de gemeente Groningen ontvangt uit het steun en herstelpakket.

14. Begeleiding vergunninghouders

De verwachting is dat we vanaf 2021 een nieuwe opgave krijgen, namelijk de Veranderopgave Inburgering. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor de regie op de uitvoering van de inburgering. We verwachten de extra inzet op de begeleiding vergunninghouders te kunnen dekken uit een nog te ontvangen rijksbijdrage (zie opgave 8).